

Kertai Bendegúz, Prisztóka Gyöngyvér, Tóth Ákos Levente
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A KÖZNEVELÉSBEN A
VÍZIBALESTEK VONATKOZÁSÁBAN

DOI: 10.15170/TUVT-TTK-2022-2

Bevezetés

A víz az emberi test első számú építőeleme, de Földünk felszínét is 70%-ban víz borítja, amelyet számos módon felhasználunk: napi szinten fogyasztjuk, tisztálkodásra használjuk, tápláljuk vele növényeinket, itatjuk állatainkat, segít a gyógyításban stb., és nem utolsósorban kikapcsolódást, sportolási lehetőséget nyerünk általa. Mivel a víz életünk szerves részét alkotja, ezért veszélyeivel is számolnunk kell. A WHO 2014-ben közelebbsített adatai szerint, évente világszerte 372 000 ember hal meg fulladás által a vízben (Rácz, 2016). Évente hozzávetőlegesen 4 millió ember kerül bajba vízben, amelynek közel 10%-át nem sikerül megmenteni. (Vízimentő jegyzet, 2013) Megdöbbentő adat, hogy a halálesetek 50%-a gyermeket, és fiatalkorút jelent (Szabó, 2013). A vízbefulladás gyakorisága főként az alacsony és közepes jövedelemmel rendelkező országokra jellemző, ahol az emberek mindennapjainak részét képezi a vízzel történő érintkezés, és amely országokban nem megoldott sem a prevenció, sem az általános biztonsági feltételek megléte (Rácz, 2016). A probléma a fejlett európai országokban is jelen van, köztük hazánkban is. Magyarországon évente, mintegy 200 fő veszíti életét vízben. A statisztikák általánosságban csökkenő tendenciát mutatnak, de a halálesetek egy jelentős része megelőzhető lenne (Rácz, 2016). Hazánkban folyamatos fejlődésen megy keresztül a turizmus, ezen belül egyre elterjedtebb szabadidős tevékenység a vízi turizmus. Növekszik a vízparti nyaralások, vízi sportok, vízi táborok népszerűsége (Bánhidi, 2016). A hagyományos túravezetés, túrakajakozás mellett a vadvízi evezésnek (rafting), vadvízi kajakozásnak (river running) vagy a „SUP-olásnak”, SUP-túrázásnak is egyre nagyobb a kedveltsége és bővül a résztvevők tábora, akik közül sokan különösebb előképzettség nélkül vágnak bele ezeknek a mozgásformáknak a gyakorlásába. A Vízimentők Magyarországi Szakszolgálata Egyesületnél az 5 éves munkavégzés során szerzett és az általános tapasztalat az, hogy az átlagemberek – de főleg a fiatalok – nem rendelkeznek megfelelő vízbiztonsággal, nem ismerik a természetes vizek veszélyeit, és nincsenek tisztában az alapvető vízi szabályokkal. Sajnos hazánkban is minden évben, előfordul – főleg a nyári időszakban – több olyan vízbefulladásos baleset, amely megfelelő felkészítés mellett elkerülhetőek lennének. Mivel főként a fiatalok szenvednek ilyen jellegű baleseteket, ezért kulcsfontosságú lenne a

megfelelő prevenció, ami Magyarországon még megvalósításra vár. A megelőzés fontosságát sok külföldi ország felismerte. Külön kiemeljük Ausztráliát, ahol az óceán és a tengerek közelsége különösen kiemelt kérdéssé teszi a vízbiztonságot, és a legrégebbi hagyományokkal rendelkeznek ezen a területen. Azonban Peden és munkatársai tanulmányukban arról számolnak be, hogy az ausztrál diákok tudása sem kielégítő (Peden és mtsai, 2017). További kutatások is arra az eredményre jutottak, hogy a tanulók ismeretei nem kielégítőek, és hangsúlyozzák az oktatás jelentőségét (Moran és Gilmore, 2018). A vízbiztonsági ismeretek köznevelésbe történő bevonása nem újkeletű. Egyre több ország alaptantervébe beépítve, kötelezően elsajátítandó kompetenciaként foglalkoznak a kérdéskörrel. Finnországban 2004-ben az Országos Oktatási Tanács döntött az alapvető vízbiztonsági ismeretek alaptantervbe kerüléséről (Uimaopetus turvallisemmaksi, 2008). A vízbőlmentés elválaszthatatlan az alapvető elsősegély ismeretektől, mivel a vízben történő baleseteket általában szárazföldi elsősegélynyújtás követi. A vízbalesetek gyakori velejárója a keringésmegállás. Itt elengedhetetlen, hogy a laikus segélynyújtó megfelelő ismeretekkel rendelkezzen az újraélesztést illetően (Monsieurs és mtsai, 2015). A szakszerű segítség megérkezéséig a „laikus időablakban” (bystander window) elkezdett újraélesztés 2-4-szeresére képes növelni a bajbajutott életben maradási esélyét, ami évente – becslések szerint – 200 000 ember életét menthetné meg (Bánfai és mtsai, 2017).

Célkitűzés

Kutatásunk fő célja a tényfeltárás, ami több szempontból vizsgálja a kérdéskört: mennyire ismerik a tanulók a legalapvetőbb vízbőlmentési és az ezzel kapcsolatos elsősegélynyújtási szabályokat; tanultak-e az iskolában ilyen jellegű ismereteket; valamint a szülők elvárják-e az iskolától, hogy ezen a területen is felkészítse gyermekeiket. További célunk megkeresni, hogy a köznevelés keretein belül milyen lehetőségek vannak a 10-20 éves korosztály számára az ismeretek elsajátítására, valamint a 2019-ben tervezett bevezetésre kerülő Nemzeti Alaptanterv mennyiben tükrözi, ill. felel meg ezeknek az elvárásoknak.

A kutatási eredmények és a tapasztalatok összesítése alapján a későbbiekben javaslatok és konkrét lépések megfogalmazását tervezzük arra vonatkozóan, hogyan lehetne a nemzeti alaptantervbe szakszerűen belefoglalni az vízbőlmentés és az elsősegélynyújtás kérdéskörét, és milyen jellegű prevenciók megoldások alkalmazása lenne lehetséges a köznevelésben.

A jelenlegi helyzet feltárásához tervezett vizsgálatunkhoz az alábbi hipotéziseket fogalmaztuk meg:

H1: Hiányosak a tanulók vízbőlmentési, és az ezzel kapcsolatos elsősegélynyújtási ismeretei.

H2: A közoktatásban keveset, vagy egyáltalán nem foglalkoznak a témakörre vonatkozó ismeretek oktatásával.

H3: Akik tanultak az iskolában vízbőlmentést illetve elsősegélynyújtást, több ismerettel rendelkeznek, biztosabbak azok alkalmazásában, mint akik nem részesültek oktatásban.

H4: A szülők elvárják, hogy az iskolában ez az ismeretkör is oktatásra kerüljön.

Anyagok és módszerek

Szekunder kutatás során áttekintettünk a témához kötődő szakirodalmat ismeretszerzés céljából, valamint az érvényben lévő magyarországi Nemzeti Alaptantervet, a NAT 2018 tervezetét, amelyet összevetettünk külföldi példákkal és gyakorlattal. A dokumentumelemzés mellett, primer kutatásunkban két saját összeállítású, online módon közzétett kérdőívet hoztunk létre, amelyet tanulók (n=356), illetve szülők (n=148) töltöttek ki. A tanulók között 144 férfi és 212 nő volt, életkoruk 10-25 év közé esett, átlagéletkoruk 17,21 (szórás 2,24). A szülők nemenkénti megoszlása 47 férfi, 101 nő. A tanulói kérdéskörök a demográfiai és általános kérdések mellett a sportolási, nyaralási szokásokra, úszástudásra vonatkoztak, majd célirányosan a vízbőlmentési és elsősegélynyújtási ismeretszint felmérését céloztuk meg. Szülők esetében arra kérdeztünk rá a harmadik kérdéscsoportban, mennyire vannak tisztában azzal, hogy az iskolai oktatás tartalmazza-e ezeket az ismereteket, illetve fontosnak tartják-e, hogy gyermekeik ilyen jellegű ismereteket szerezzek tanulmányaik során. A kérdések egyszerű választásos zárt, vagy 5 fokozatú Likert-skála jellegűek voltak. Mindkét esetben lehetőség volt önálló vélemény megfogalmazására is a témakörrel kapcsolatban.

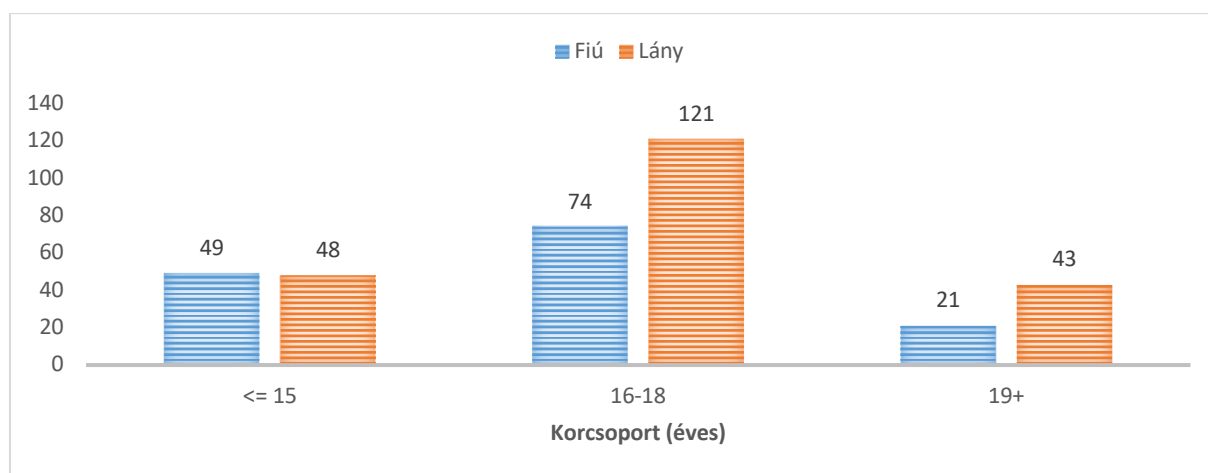
Az adatfeldolgozás során az egyszerű matematikai-statisztikai módszerek (százalékszámítás, átlag, szórás) mellett az SPSS 24.0 szoftver segítségével végeztünk számításokat. A változók páronkénti összefüggés-vizsgálatára a chi-négyzet próbát alkalmaztuk, illetve többszörös lineáris regressziós modellel vizsgáltuk, hogy mely tényezőkkel függ össze a két képzett változóra (vízbőlmentés és elsősegélynyújtás) vonatkozó tanulói ismeretszint.

Eredmények és megbeszélés

A Magyarországon jelenleg érvényben levő nemzeti alaptanterv elemzése során arra a megállapításra jutottunk, hogy a dokumentum konkrétan nem tartalmaz a vízbőlmentéssel és elsősegélynyújtással kapcsolatos ismereteket (NAT 2012), ellentétben a külföldi példákkal (pl. Finnország, Ausztrália, stb.). A kutatások a vízbiztonság és az úszástudás megszerzése tekintetében egyértelműen hangsúlyozzák a köznevelés szerepét (Baker, 2018). Norvégiában az alaptanterv a testnevelés tantárgy kötelező oktatási témakörékként jelöli meg a túlélési és mentési gyakorlatok tárgykört ugyanolyan formában, mint a hagyományosnak mondható tornát, atlétikát, labdajátékokat (Hamar, 2013). A hazai testnevelés kerettantervekben általánosságban szerepel ugyan a vízbőlmentés, de szakmailag helytelen formában. Jelenleg a tantervekben – megítélésünk szerint későn - az általános iskola 7-8. évfolyamában kerül említésre, ott történik utalás az önmentés egyes elemeire, mint például a vízben történő lebegés. Ezt követően a középiskolában, már a közvetlen társmentés elsajátítását írja elő a tanterv a tanulók számára. Ez szakmailag azért helytelen, mert a hivatásos szakemberek egységes álláspontja az, hogy a mentések során kerülni kell a közvetlen kapcsolatot a mentésre szoruló bajbajutottal. Ez a mentést végző személy biztonsága érdekében, kiemelkedően fontos. Így a tantervben szereplő oktatási javaslat helytelen. Ezzel szemben az eszközzel történő társmentés - ami veszélytelen a mentést végző személy számára - meg sincs említve. További hiányossága a tanterveknek, hogy az úszásoktatás nem tartalmaz semmilyen elméleti ismeretet, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy a vízben biztonságban tudjanak mozogni a tanulók. A prevenció fontossága a témában elengedhetetlen. Az ismeretek átadását a korcsoportok sajátosságait figyelembe véve, minél előbb meg kell kezdeni. (Peden, 2017) A vízbőlmentés mellett az elsősegélynyújtásnak van nagy jelentősége az életmentés területén. Ugyan a NAT tartalmaz a témára vonatkozó ismereteket például az Egészségkultúra és prevenció témakörben, de az egységes, elterjedt gyakorlata egyelőre hazánkban nem alakult ki (Bánfai, 2017). Norvégiában végzett kérdőíves kutatás eredménye azt mutatja, hogy a tanulók (N=376) 89%-a tanult már korábban újraélesztést, elsősegélyt az iskolában, míg ez hazánkban a kutatásunk alapján mindössze a megkérdezettek (N=356) 49,7%-a (Kanstad BK 2011). Úgy gondoljuk, hogy mind két területen szükséges a tantervi szabályozás. A 2018-as NAT tervezet fejlesztési célként határozza meg a vízbiztonságot, a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület egyik kiemelt nevelési feladata a biztos úszástudás, vízbiztonság, vízismeret (épített környezet, természetes vizek stb.) megszerzése legkésőbb a 4. évfolyam befejezéséig. Annak érdekében,

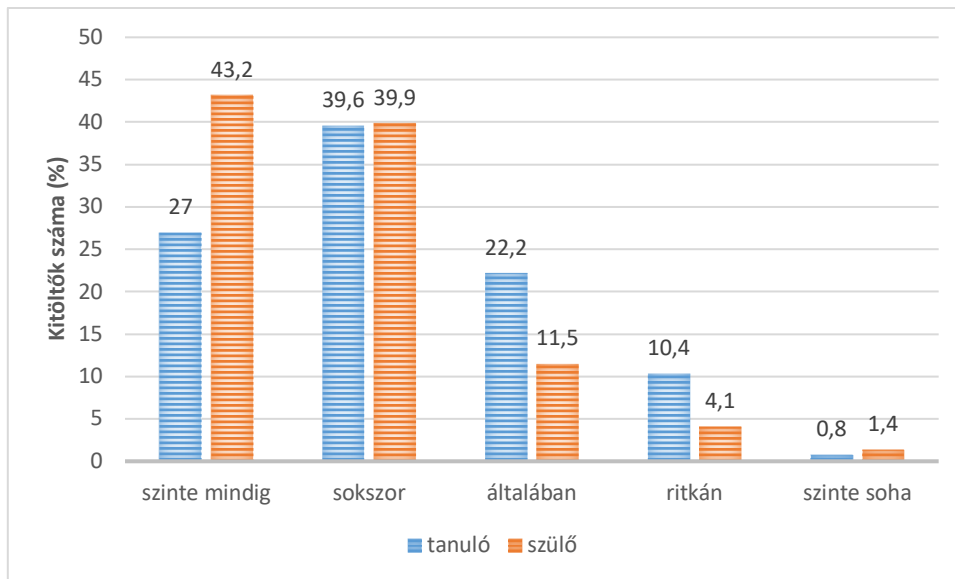
hogy szakmai szempontok szerint is kifogástalan, széles körben gyakorlattá váló oktatás valósuljon meg, továbbképzések megszervezésére van szükség.

Kérdőíves vizsgáltunk során az online kitöltés lehetősége miatt az ország minden megyéjéből – legkevesebb Vas megyéből, a legtöbb Veszprém megyéből – érkeztek kitöltések. A válaszadókat három korcsoportra osztottuk (1. ábra). A legtöbb kitöltő a középiskolás korosztályhoz tartozott, és jelentős különbség látszik a nemek között. A kitöltő tanulók 59%-a lány, különösen magas a női kitöltők aránya a 15 év feletti korcsoportokban.

1. ábra A tanulók száma nem és korcsoport szerinti bontásban

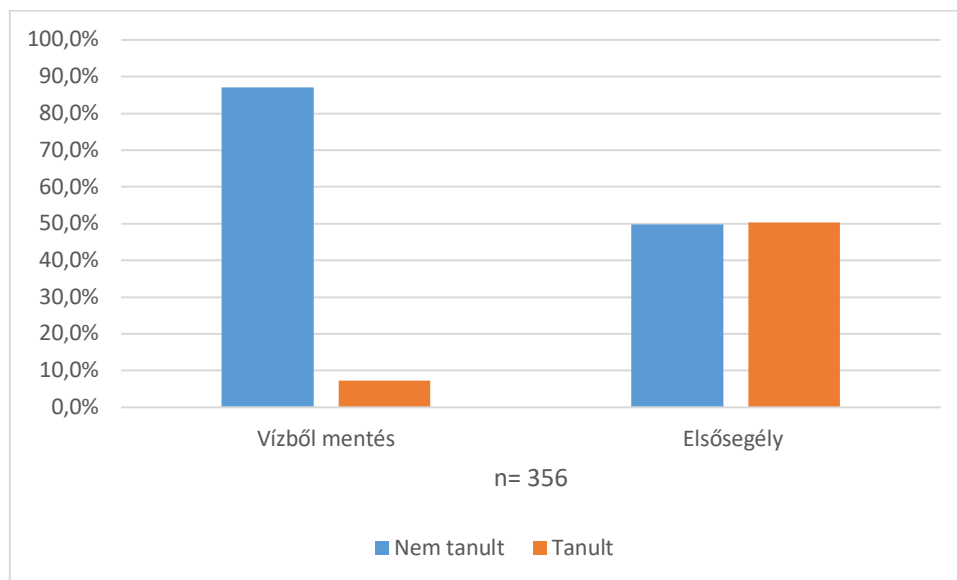
Nemenként vizsgáltuk a tudásszintet is, a fiúknál a 15 évesek ismeretszintje szignifikánsan eltér az idősebbektől, azoké egymástól való eltérése nem szignifikáns. A lányoknál a 15 évesek átlagos ismeretszintje nem tér el a 16-18 évesektől. Az Ausztráliában végzett átfogó kutatásban (Peden, 2017) szintén nagyobb volt a női kitöltők aránya, valamint eredményeik alapján a 10-12 éves korosztályban a női kitöltők lényegesen jobban is teljesítettek a vízbiztonsággal, elsősegélynyújtással kapcsolatos tudásuk felmérésekor. A szülői kérdőívünk (n=148) kitöltői között is domináltak a női válaszadók, arányuk 68,2 %. Vizsgálatunk és a nemzetközi tanulmányok eredményei alapján arra a megállapításra jutottunk, hogy a nők nagyobb érdeklődést mutatnak a témakör iránt. Arra vonatkozó kérdésünkre, hogy van-e természetes víz (tó, folyó, stb.) lakóhelyükön (csak a tanulókat kérdeztük), a kitöltők 49,2 %-a nyilatkozott úgy, hogy vízparton él, 43,8%-ának van a lakóhelye közelében természetes víz. Ezt azért tartottuk fontosnak, mert a vízpart mellett élők akár naponta használják és élvezik a lakóhelyi környezeti adta sportolási lehetőségeket és kerülhetnek balesetveszélyes helyzetekbe.

2. ábra *Víz melletti nyaralások gyakorisága*

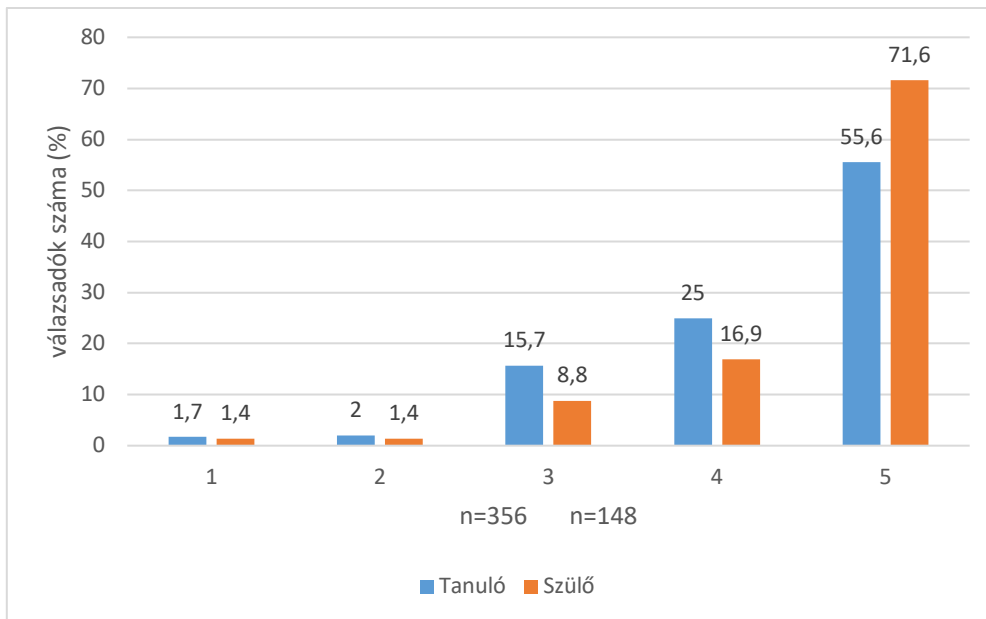
A 2. ábra a szülők és tanulók összesített válaszait mutatja be, ami alapján igazolást nyert, hogy a megkérdezettek többsége gyakran tölti szabadidejét olyan környezetben, ahol lehetősége van vízisportokra. A tanulók megkérdeztük arról is, hogy milyennek ítélik saját úszástudásukat. Öt fokozatú Likert-skálán kellett jelölni tudásszintjüket. A válaszadók több mint fele (54,8%) ötösrre értékelte az úszástudását, és mindössze 11 ember jelölte a „nem tudok úszni” (1-es válasz), ami elenyészőnek mondható 3,1%. A nyaralások alatti veszélyérzetükre is kíváncsiak voltunk. A tanulók közül mindössze 1,1%-a (4 fő) válaszolta, hogy egyáltalán nem érzi biztonságban magát vízközelen (1-es válasz); míg az ötösrre értékelők (teljes mértékben biztonságban érzem magam) aránya 57% (203 fő) volt. Feltettük a kérdést a szülői kérdőívben is, ahol arra voltunk kíváncsiak, hogy ők hogyan ítélik meg gyermekeik vízbiztonságát. Az ő megítélésük alapján az ötös választ jelölők (teljes biztonságban érzem) aránya 45,9% volt, míg az egyes választ (nem érzem biztonságban) jelölők aránya 2,7%. Véleményünk szerint – bár erre vonatkozó méréseket nem végeztünk -, egyetértünk azokkal a hazai és nemzetközi kutatások eredményeivel (Tóth, 2008; Baker, 2018), amelyek alátámasztják azt a feltételezésünket, hogy az önértékelés pozitívabb képet mutat, mint ami valójában elmondható lenne. A hivatkozott kutatások vizsgálati eredményeik alapján kiemelik annak tényét, hogy a medencében végzett úszástudás túlértékelt a természetes vizekben végzett úszáshoz képest. A válaszadó diákok 69,7%-a sportol, közülük 14,3% jelölt meg vízisportot elsődleges sporttevékenységként. Az ismeretek tudatában kijelenthetjük, hogy a mintavétel alapjául szolgáló csoportjaink esetében mind a diákok (n=356), mind a szülők körében (n=148) magas

szintű vízi jártasságot feltételezhetünk. Vizsgálatunk további részében arra voltunk kíváncsiak, hogy a résztvevő tanulók foglalkoztak-e az iskolában elsősegélynyújtással, illetve vízbőlmentéssel akár valamilyen tantárgy keretén belül, akár szakköri foglalkozásokon. A válaszadó tanulók 87,1%-a (310 fő) nyilatkozta, hogy még úszásoktatás keretén belül nem tanult iskolában vízbőlmentést (még iskolán kívüli úszásoktatás keretén belül sem), míg mindössze 7,3%-a (26 fő) válaszolt igennel (3. ábra).

3. ábra A vízbőlmentési és elsősegélynyújtási ismeretek iskolai oktatása

Az elsősegélynyújtásra vonatkozó kérdéseinkre adott válaszok pozitívabb képet mutatnak. Nagyságrendileg a válaszadók több, mint fele (49,7%) tanult, de 43,3% nem tanult elsősegélynyújtási ismereteket az iskolában. Ebben az esetben azt feltételezhetjük, hogy az elsősegélynyújtás ismerete nagyobb jelentőséggel bír az iskolai tananyagban, és régebbi hagyományokra támaszkodik a hazai közoktatásban. A további kérdések a motiváltságra, a tanulók, szülők tárgykör iránti attitűdjére fókuszáltak. A válaszadók öt fokozatú Likert-skálán jelölték véleményüket, hasznosnak tartanák-e, ha évről-évre foglalkoznának a vizek veszélyeivel, és az alapvető vízbőlmentési ismeretekkel az iskolában (4. ábra).

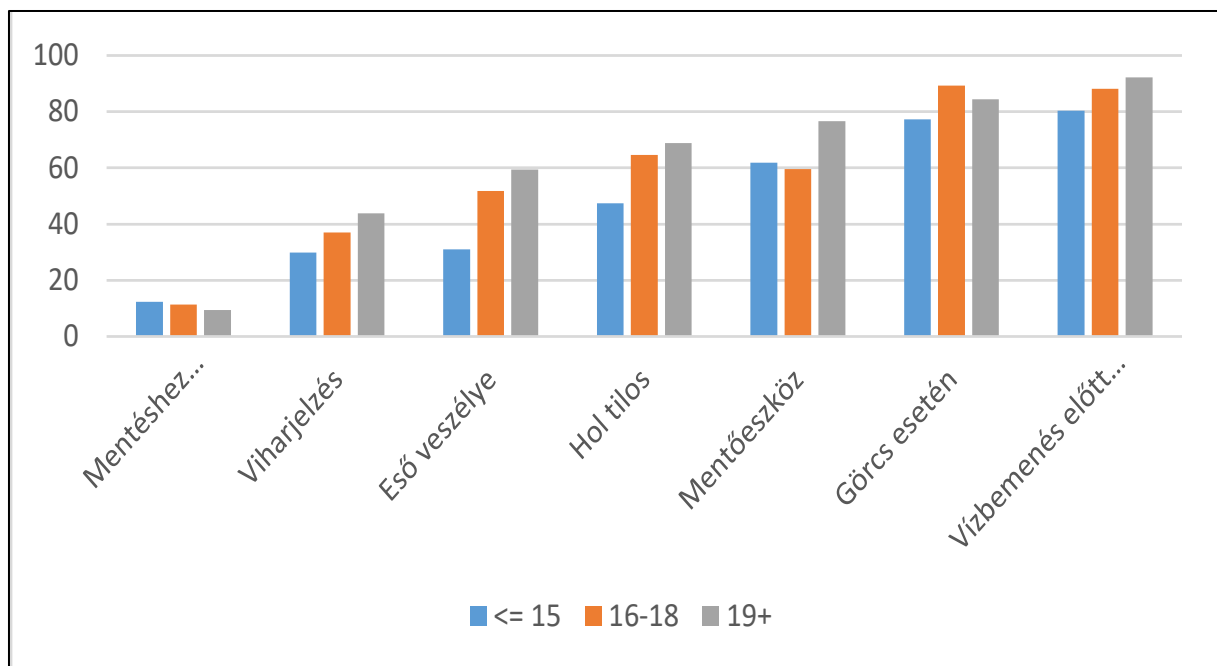

4. ábra Vízbőlmentési ismeretekkel szembeni tanulói, szülői attitűd

Pozitív eredményként értékeljük a válaszokat (5-ös és 4-es válaszok összesítve 80,6%), amely alapján megállapíthatjuk, hogy a téma iránt erőteljes az érdeklődés a diákokban. A szülőktől még ennél is magasabb arányban (5-ös és 4-es válaszok összesítve 88,5%) kaptunk pozitív megerősítést. Mindezek alapján kijelenthetjük, hogy a szülők támogatják és elvárják az ilyen típusú ismeretek átadását iskolai környezetben gyermekeik számára.

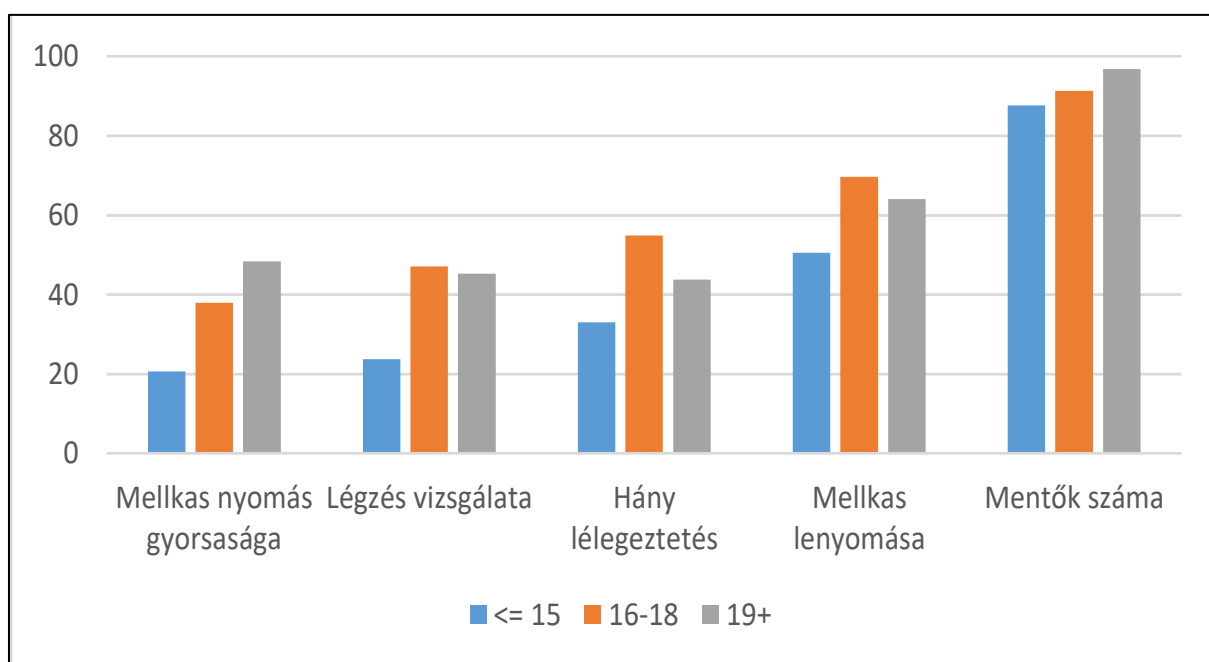
A második nagy kérdéscsoportban a tanulók tényleges tudását vizsgáltuk vízbőlmentés, és elsősegélynyújtás témakörében. Ez a kérdéscsoport a szülői kérdőívben nem szerepelt. Vízbőlmentés, vizek veszélyei témakörből hét, általános tudást igénylő kérdést tettünk fel, amely ismeretek mindenki számára fontosak. Az összes korcsoportban hiányos tudás volt mérhető. Ahogy várható volt, az általános iskolások tudása lényegesen kevesebbnek bizonyult, mint a középiskolásoké (5. ábra).

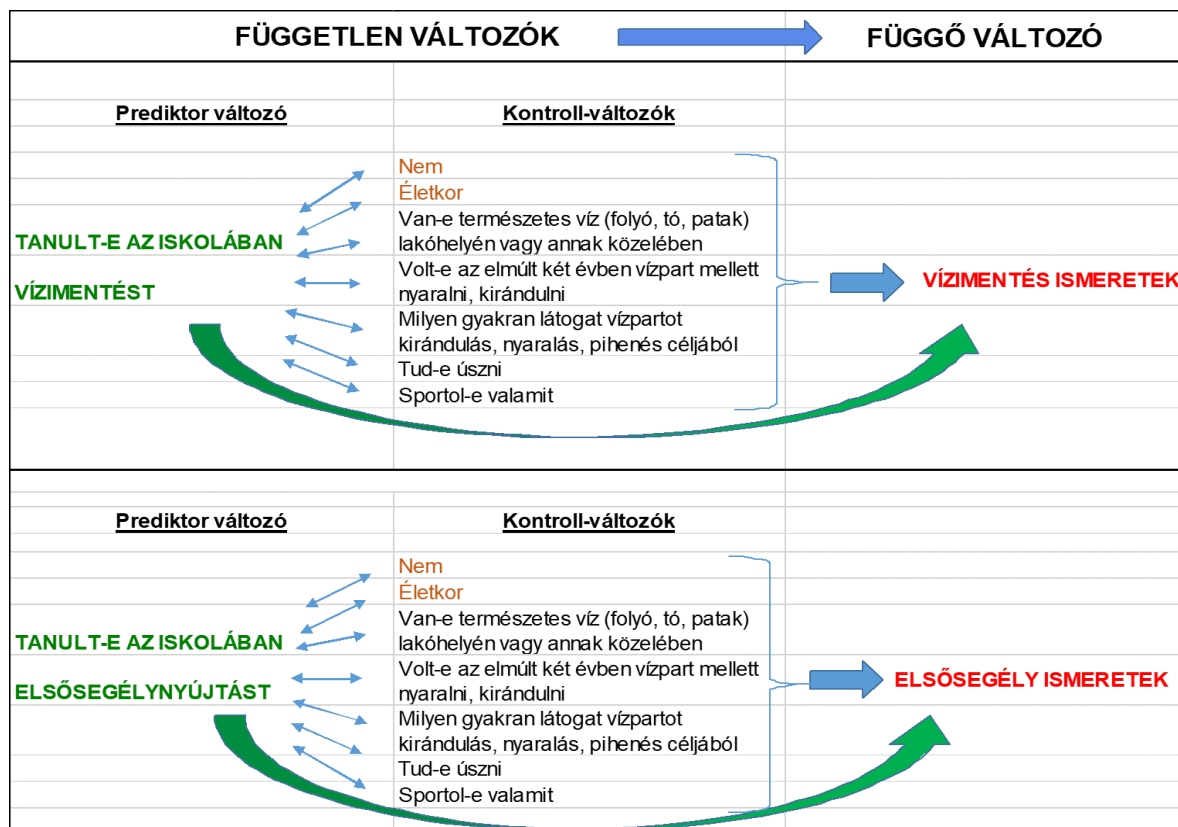
5. ábra Vízbőlmentési kérdésekre adott helyes válaszok aránya (%) korcsoportonként

Az elsősegélynyújtással kapcsolatban öt egyszerű kérdést tettünk fel tudásuk felméréséhez. A helyes válaszok aránya itt is kevesebb lett a vártnál, de ebben a témakörben jobban teljesítettek a tanulók. A helyes válaszok tekintetében még inkább különböznek egymástól a korcsoportok. (5. ábra) A tudás mértékét tehát nem lehet az életkortól függetlenül vizsgálni.

6. ábra Elsősegély kérdésekre adott helyes válaszok aránya (%) korcsoportonként

Azonban az iskolai oktatáson túl más tényezők is befolyásolhatják az ismereteket. Például feltételezhetjük, hogy a vízpart közelében lakó gyerekeknél jobban odafigyelnek a szülők arra, hogy megtanítsák őket a fürdéssel, hajózással stb. kapcsolatos veszélyekre. Ezért többváltozós elemzésekre volt szükség. Számunkra a legfontosabb kérdés, hogy hatékony-e az iskolai keretek közötti vízbőlmentési, illetve elsősegélynyújtási ismeretek oktatása. Ezért minden olyan változót, amelyről feltételezhető, hogy szintén összefüggésben van az „ismeretszinttel”, meg kell vizsgálni. A független változókat megkülönböztettük aszerint, hogy a kutatás szempontjából melyiket tekintjük fő prediktor változónak, és melyeket kontrollváltozóknak. Kontrollváltozóknak nevezzük azokat a független változókat, amelyek feltételezhetően szintén befolyásolják (esetünkben) az ismeretek szintjét. Ezeket a hatásokat le kell választani az iskolai tanuláshoz az ismeretekre vonatkozó hatásától, hogy az iskolai tanulás hatását „tisztán”, a többi hatástól függetlenül állapíthassuk meg. Ezt teszi lehetővé a többszörös regressziós modell alkalmazása (7. ábra).

7. ábra Többszörös regressziós modell függő és független változókkal

Első lépésben bináris elemzéssel megvizsgáltuk, hogy a prediktor valamint a kontrollváltozók és a függő változó egyes kérdései között van-e összefüggés, majd az eredmények alapján állítottuk fel a többszörös regressziós modell(eke)t. Ehhez a függő változókat kvantifikáltuk,

oly módon, hogy a kérdéseket a továbbiakban nem egyenként vizsgáltam, hanem két új változót képeztem: a vízbőlmentési, ill. az elsősegélynyújtási ismeretek „mértékét”, ami a megfelelő témájú kérdésekre adott helyes válaszok számát jelenti. A táblázatról (1. táblázat) leolvasható, hogy a vízbőlmentési ismeretek „szintjét vagy mértékét” (= helyes válaszok száma) döntően az életkor határozza meg, mert $p < 0,001$, és béta (standardizált regressziós együttható)=0,226; másodsorban, hogy milyen gyakran látogat vízparton ($p=0,008$, béta=0,139) és az hogy, tud-e úszni ($p=0,031$, béta=0,111). Ezek „hatásának eliminálása” mellett nincs jelentősége annak, hogy tanult-e vagy sem az iskolában vízbőlmentést. ($p > 0,050$, tehát nem szign.).

1. táblázat Többszörös regressziós modell eredményei - vízbőlmentés (forrás: SPSS)

	Regressziós együttható		Standardizált regr. együttható Beta	t	Szign.
	B	Std. hiba			
(Konstans)	-0,669	0,832		-0,804	0,422
Hány éves vagy?	0,148	0,034	0,226	4,385	0,000
Nem	-0,015	0,149	-0,005	-0,099	0,921
Víközel Van-e természetes víz (folyó, tó, patak) lakóhelyeden vagy annak közelében?	0,245	0,287	0,044	0,854	0,394
Milyen gyakran látogatsz vízpartot kirándulás, nyaralás, pihenés miatt?	0,651	0,246	0,139	2,647	0,008
Tudsz úszni?	1,229	0,567	0,111	2,167	0,031
Tanultál-e vízbőlmentést az iskolában?	0,349	0,279	0,064	1,252	0,211
Dependent Variable: Helyes válaszok száma a vízbőlmentéssel kapcsolatos kérdésekre (30,32,34,36,38,40,42)					
$p > 0,050$					

A következő táblázaton (2. táblázat) az elsősegélynyújtás témakörében mért jártasság hasonló, regressziós modellel mért adatok láthatók. Az adatokat vizsgálva látható, itt is az életkor határozza meg, mert $p < 0,001$, és béta (standardizált regressziós együttható) = 0,257. Illetve a az úszástudás is befolyásolja a megkérdezettek tudásszintjét, mert ($p = 0,033$, béta = 0,110). Ennek a kérdéskörnek a viszont kimutatható, hogy az iskolai elsősegélyoktatás pozitív hatással van a tudásszintet. Tehát, míg a vízbőlmentés oktatása, úgy tűnik, nem elég hatékony, az elsősegély oktatásáé kedvezőbb. Legalábbis, akik tanultak az iskolában elsősegélynyújtást, szignifikánsan több helyes választ adtak a kérdésekre, mert ($p = 0,001$, béta = 0,175) ($p > 0,050$, tehát szignifikáns.)

2. táblázat Többszörös regressziós modell eredményei - elsősegélynyújtás (forrás: SPSS)

	Regressziós együttható		Standardizált regr. együttható Beta	t	Szign.
	B	Std. hiba			
(Konstans)	-1,393	0,855		-1,629	0,104
Hány éves vagy?	0,171	0,034	0,257	4,945	0,000
Nem	-0,134	0,152	-0,045	-0,882	0,378
Van-e természetes víz (folyó, tó, patak) lakóhelyeden vagy annak közelében?	-0,119	0,292	-0,021	-0,408	0,683
Milyen gyakran látogatsz vízpartot kirándulás, nyaralás, pihenés miatt?	0,091	0,250	0,019	0,363	0,717
Tudsz úszni?	1,232	0,576	0,110	2,140	0,033
Tanultál-e elsősegélyt az iskolában?	0,505	0,149	0,175	3,400	0,001
Dependent Variable: Helyes válaszok száma az elsősegélynyújtással kapcsolatos kérdésekre (20,22,24,26,28)					
$p > 0,050$					

Összefoglalás

Kutatásunk során a vízbőlmentés, vizek veszélyei, és az elsősegélynyújtási ismeretek megjelenését vizsgáltuk a köznevelésben. A téma feltárásához először szakirodalmi áttekintést végeztünk (szekunder kutatás), amely eredményeként megállapítottuk, hogy nagyon csekély számban található hazai szakirodalom ebben a témakörben. A nemzeti alaptantervek, illetve kerettantervek vizsgálatát is elvégeztük, mind az általános iskolára, mind a középiskolára vonatkozóan. Azt tapasztaltuk, hogy a vizsgált tantervekben sem a vízbőlmentés, sem az elsősegélynyújtási ismeretek nem szerepelnek kellő súllyal és kellő szakmaisággal. Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet honlapján elérhető testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó kerettantervek alsó tagozatban az úszásoktatást mint opcionális választható mozgásformát jelenítik meg, de a helyi tantervbe történő beillesztést nem teszi kötelezővé. A 3-4. osztályos korosztály számára 36 órát ajánl, amelyből 18 órát tesz kötelezővé a két évfolyamon (Szabó 2013). Ennyi idő csak mérsékelten elég a biztos úszástudás kialakításához, és jelenleg hazánkban nincs minden községben (vagy elérhető közelségben) megfelelő infrastruktúra az úszásoktatáshoz (Tóvári, Prisztóka 2015). Felső tagozatban a kerettanterv 7-8. osztályosoktól különböző vízbőlmentési gyakorlatok bemutatását várja el, míg középiskolában a közvetlen társmentést szerepelteti a tanterv. A veszélyforrások megelőzése, vagy az eszközös társmentés a kerettantervekben sem jelenik meg sehol, pedig a közvetlen társmentés igen magas kockázatot rejt magában, amelyet csak szakképzett személy hajthat végre kizárólagos biztonsággal (Vízimentő jegyzet, 2013). A 2018-as NAT-tervezet ugyan kulcskompetenciaként kezeli a témakört, de konkrétumot nem tartalmaz. Kérdőíves vizsgálatunk során, mind a szülők (n=148), mind a tanulók (n=356) motivációja és hajlandósága jelentős volt a téma iránt. A vízbőlmentéssel és elsősegélynyújtással foglalkozó kérdéscsoportok eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy a tanulók ismeretei, mindkét témában hiányosak, így első hipotézisünk (H1) beigazolódott a vizsgálat alapján. Második hipotézisünk is beigazolódott (H2), mert a megkérdezettek nagy többsége nemleges választ adott, mikor arról kérdeztük, hogy foglalkoztak-e valamely témakörrel a közoktatásban. Harmadik hipotézisünk (H3) állítása szerint, akik tanultak az iskolában vízbőlmentést, illetve elsősegélynyújtást, több ismerettel rendelkeznek, biztosabbak azok alkalmazásában, mint akik nem részesültek oktatásban. Ezt a feltételezést csak részben tudjuk elfogadni, mert a regressziós modellek segítségével kapott számítások egyértelműen mutatják, hogy a vízbőlmentésre vonatkozóan nem igazolódik be az állítás, amíg az elsősegélynyújtásra vonatkozóan beigazolódott. Ennek indokát a nagyobb hagyományokra visszatekintő elsősegélynyújtás

oktatásra vezetjük vissza, ellentétben a vízbőlmentéssel, amelynek a tantervekbe való beépítése hazánkban még kiforratlan. Negyedik hipotézisünk (H4) a szülők részéről történő támogatást, hozzáállás kérdését vizsgálta. Megállapíthatjuk, hogy állításunk beigazolódott. A megkérdezett szülők nagy arányban elvárják a közoktatástól, hogy gyermekeik ilyen jellegű ismereteket sajátítsanak el.

Kutatási eredményeink ráirányítják a figyelmet arra, hogy szükséges az úszásoktatás reformja abban a tekintetben, hogy a vízbőlmentési- és az ehhez kapcsolódó balesetmegelőzési ismeretek hangsúlyosabban jelenjenek meg egyrészt a kerettantervekben, másrészt az ehhez szükséges feltételrendszer is biztosított legyen. A statisztikai adatok alapján egyértelmű, hogy a tanuló korosztály a legveszélyeztetettebb, így különösen indokolt a prevenció jelleggel történő foglalkozás megszervezése, oktatásba való integrálása.

Ajánlások

A 2018-as NAT-tervezetbe történő konkrét megjelenítését javasoljuk a vizsgált témaköröknek, a „Testnevelés és egészségfejlesztés” műveltségterületben, mint kulcskompetencia. A vizsgált külföldi, bevált működési modellek adaptálásával, megfelelő képzési tematika kidolgozását javasoljuk, amely segítségükre lehet a pedagógusoknak. A szakmai szervezetekkel (Vizimentők Magyarországi Szakszolgálat, Országos Mentőszolgálat) való együttműködés megerősítését javasoljuk. Korosztályoknak, életkoruknak megfelelő oktatási és módszertani segédanyagok összeállítását szorgalmazzuk. Szükségesnek találjuk továbbá a tanulók tudásának rendszeres frissítését, szinten tartását, illetve évről-évre történő ellenőrzését.

„AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2-1
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Irodalomjegyzék

- 1.) Amy Elizabeth Peden, Richard Franklin, Justin Scarr (2017):
Measuring Australian Children's Water Safety Knowledge: The National Water Safety Quiz. International Journal of Aquatic Research and Education, 10-16-2017
- 2.) Baker, Shayne D. Prof. (2018) "Are My Children as Safe in Open Water as I Think They Are?," International Journal of Aquatic Research and Education: Vol. 11 : No. 2, Article 4. DOI: 10.25035/ijare.11.02.04
<https://scholarworks.bgsu.edu/ijare/vol11/iss2/4> (2018.11.28.)
- 3.) Bánfai Bálint: Mikor kezdjük el? – Elsősegélynyújtással kapcsolatos nevelési program hatékonyságának felmérése óvodában és általános iskolában Pécs 2017 Doktori (Ph.D) értekezés
- 4.) Bánfai B, Pandur A, Pék E, Csonka H, Betlehem J. Hány éves kortól képesek a gyermekek újraéleszteni? : A hatékonyság felmérése általános iskolás gyermekek körében. ORVOSI HETILAP 158:(4) pp. 147-152. (2017) IF: 0.349
- 5.) Bánhidi Miklós (2016): Vízi és vizekmenti turizmus alapjai Győr/ Budapest 2016 Magyar Sporttudományi Társaság
- 6.) Bíró Melinda, Tóth Ákos, Bán Sándor: Életmentés-vízből mentés
http://tamop412a.ttk.pte.hu/TSI/ Eletmentes_vizbol_mentes/Eletmentes.pdf
(2018.11.23.)
- 7.) Christina Sachsenmaier: Vergleich aktueller Lehrpläne der Bundesländer in Bezug auf das Schwimmen in der Schule. http://www.dsv-jugend.de/fileadmin/dsv-jugend/bibliothek/komplettes%20Buch/vergleich%20lehrplaene%20schwimmen%20der%20bundeslaender_sachsenmaier.pdf (2018.11.12)
- 8.) Csaba László, Medek Miklós: Vízbőlmentés tankönyv. Nemzeti Civil Alapprogram, Budapest, 2011.
- 9.) Hamar Pál (1998): A testnevelés tartalmi korszerűsítésének nemzetközi trendjei a közoktatásban. Új Pedagógiai Szemle 48:4 pp 48-56.
<http://www.ofi.hu/tudastar/testneveles-tartalmi> (2018.12.21)
- 10.) Koenraad G. Monsieurs, Jerry P Nolan, Leo L Bossaert, Robert Greif, Ian K Maconochie, Nikolaos I Nikolaou, Gavin D Perkins, Jasmeet Soar, Anatolij Truhlář, Jonathan Wyllie and David A Zideman (2015): Újraélesztés ajánlás, Európai Resuscitatio Társaság (ERC) és a Magyar Resuscitatio Társaság (MRT)
http://elsosegely.hu/dokumentumok/ERC_MRT_Ujraelesztes_Ajanlas_2015_10_14_v5.pdf (2018.12.27.)

- 11.) Langendorfer, S.J., Moran, K., & Stallman, R.K. (2018). Guiding Principles: Applying Water Competence to Drowning Prevention. *International Journal of Aquatic Research and Education* 11(2), Article 22. Published online 30th October at: <https://scholarworks.bgsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1489&context=ijare> (2018.12.26.)
- 12.) Marton J, Pandúr A, Pék E, Deutsch K, Bánfai B, Radnai B, Betlehem J. (2014): Európai fiatalok alapszintű életmentési ismeretei. *ORVOSI HETILAP* 155:(21) pp. 833-837.
- 13.) Moran, K., & Gilmore, A. (2018). Children's understanding of water safety and perceptions of risk at the beach. *New Zealand Journal of Educational Studies*. Published online at: <https://rdcu.be/5Wxy> (2018.12.20)
- 14.) Rácz Evelin (2016): A vízbefulladását igazoló igazságügyi laboratóriumi módszerek fejlesztése, Doktori értekezés, Pécs
- 15.) Szabó Dávid (2013): A vízimentési ismeretek oktatása középiskolásoknak, Pécsi Tudományegyetem, Szakdolgozat
- 16.) Tóth Ákos, Sós Csaba, Egressy János (2008): Az úszás tankönyve, egyetemi tankönyv Budapest Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar
- 17.) Tóvári Ferenc, Prisztóka Gyöngyvér (2015): Az úszásmozgások oktatásának módszertana és gyakorlati lehetőségei Pécs PTE TTK STI
- 18.) Uimaopetus turvallisemmaksi (2008) http://www.suh.fi/files/243/Uimaopetuskirje_paivitetty_300508.pdf (2018.12.30.)
- 19.) Vízimentő Jegyzet: Vízimentők Magyarországi Szakszolgálat, Zánka, 2013. <http://vizimentok.hu/hu/szolgaltatasok/info/vizimento-tananyag---ingyenes-letoltesi-lehetoseg/471/> (2018. 12. 07.)

Törvényi hivatkozások:

- 1.) 2011. évi CXCV. törvény, A nemzeti köznevelésről 27. § (11), Magyar Közlöny 2011/162. szám, 2011.
- 2.) Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára, Testnevelés és sport. http://kerettanterv.ofi.hu/3_melleklet_9-12/3.2.18_testnev_9-12.doc (2018.12.20.)
- 3.) Kerettanterv a szakközépiskolák 9-12. évfolyama számára, Testnevelés és sport. http://kerettanterv.ofi.hu/6_melleklet_9-12_szki/6.2.12_testnev_9-12.doc (2018.12.20)
- 4.) Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára, Testnevelés és sport. http://kerettanterv.ofi.hu/2_melleklet_5-8/2.2.17_testnev_5-8.doc (2018. 12.20.)
- 5.) Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára, Testnevelés és sport. http://kerettanterv.ofi.hu/1_melleklet_1-4/index_alt_isk_also.html (2018.12.20)
- 6.) Nemzeti alaptanterv: MAGYAR KÖZLÖNY 66. szám, 2012. június 4.
- 7.) A Nemzeti alaptanterv tervezete, 2018. augusztus 31. https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2018/08/a-nemzeti-alaptanterv-tervezete_2018.08.31.pdf (2018.12.18.)

Melléklet
(Tanulói kérdőív)

Tanulói kérdőív az életmentés, és vízbőlmentés oktatásának kérdéséről

Kedves Tanuló! Kertai Bendegúz vagyok, testnevelés-történelem szakos hallgatója a Pécsi Tudományegyetemnek. Tudományos diákköri munkámhoz kérem a segítségedet. A véleményed, tudásodat szeretném felmérni az életmentés, vízbőlmentés oktatásának témakörében. A kérdőív kitöltése 5 percet vesz igénybe. Köszönöm, hogy kitöltésével hozzájárulsz munkám sikeréhez . FONTOS: A kérdőív laikusok véleményét méri.
info: kertai-bendeguz@hotmail.com

*Kötelező

1. Nemed? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Fiú
 Lány

2. Hány éves vagy? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 20 évesnél idősebb

3. Melyik megyében élsz? *

_____

4. Van-e természetes víz (folyó, tó, patak) lakóhelyeden vagy annak közelében? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Igen, lakóhelyünkön van
 Igen, lakóhelyünkhöz közel van
 nincs

5. Sportolsz valamit? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Igen
 Nem

6. Ha igen, mit?

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Vízi sport (úszás, evezés, vitorlázás, kajak-kenu, vízilabda)
 Labdajáték (foci...stb.)
 Küzdősport (judo, birkózás, karate)
 Torna (aerobik, ritmikus gimnasztika, tánc)
 Atlétika
 Egyéb: _____

7. Voltál-e az elmúlt két évben vízpart mellett nyaralni, kirándulni? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Igen
 Nem

8. Milyen gyakran látogatsz vízpartot kirándulás, nyaralás, pihenés miatt? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Szinte mindig
 Sokszor
 Általában
 Ritkán
 Szinte soha

9. Nyaralás, pihenés, sportolás közben mennyire érzed biztonságban magadat víz közelében? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1   2   3   4   5

Egyáltalán nem érzem biztonságban   Teljes mértékben biztonságban érzem magam

10. Tudsz úszni? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1 2 3 4 5

Nem tudok úszni   Igen, jó vízbiztonsággal rendelkezem (200 métert egyben le tudok úszni)

11. Hol tanultál meg úszni? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Iskolában
 Iskolán kívüli úszótanfolyamon
 Család valamely tagja tanított meg
 Magamtól tanultam meg
 Egyéb: _____

12. Szerinted mennyire volt hatékony az úszásoktatás?

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1 2 3 4 5

Egyáltalán nem hatékony   Nagyon hatékony

13. Tanultál-e vízbőlmentést az iskolában? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Igen
 Nem
 Nem emlékszem

14. Tanultál-e elsősegély ismereteket az iskolában? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Igen
 Nem
 Nem emlékszem

15. Szerinted hasznos lenne, ha évről-évre foglalkoznának a vizek veszélyeivel, és alapvető vízbőltentési ismeretekkel az iskolában? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem lenne hasznos	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon hasznosnak találnám

16. Jó érzéssel töltene el az a tudat, ha szükség lenne rá tudnál segíteni? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon jó érzéssel töltene el

17. Úgy gondolom, képes lennék arra, hogy egy valós mentési szituációban megpróbálnám a vízbőltentést alkalmazni. *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

	1	2	3	4	5	
Biztosan nem próbálnám meg	☐	☐	☐	☐	☐	Biztosan megpróbálnám

Vízbőltentés, életmentési ismertekben való jártasságot vizsgáló kérdések

Vízbőltentési, életmentési ismertekben való jártasságot vizsgáló kérdések. A kérdésekre adott válaszok az előzetes ismereteiről tájékoztatnak.

18. Válaszd ki a mentők telefonszámát! *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 112
- 105
- 104
- 102
- 107
- Nem tudom

19. Nem reagáló (eszméletlen) beteg esetén mennyi ideig kell vizsgálni a légzést? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 15 másodperc
- 10 másodperc
- 20 másodperc
- 30 másodperc
- Nem tudom

20. Újraélesztés során hányszor kell lenyomni a mellkast egy körben? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 20
- 40
- 30
- 10
- Nem tudom

21. Újraélesztés során hányszor kell lélegeztetni egy körben? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 5
- 2
- 1
- 3
- Nem tudom

22. Újraélesztés során milyen gyorsan kell nyomni a mellkast? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 100-120/perc
- 80-90/ perc
- 90-100/ perc
- 150-160/ perc
- Nem tudom

28. Mi lehet mentőeszköz? Válaszd ki a szerinted legjobb választ! *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- Bármilyen, amit az adott helyzetben biztonságosan használni tudunk a vízbőlmentés érdekében.
- Hosszú kötél
- Mentőpatkó, -gyűrű, kötél, dobózsák.
- Fából készült tárgy.
- Egy labda

29. Hányat villan percenként a viharjelző készülék II. fokú viharjelzésben? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 50
- 100
- 90
- 60

30. Egyéb közlendőd, véleményed a kérdéskörrel?

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá.

Google Űrlapok